

İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinde Spor Yapma Durumlarına Göre Sosyal Kaygı ve Problem Çözme Düzeylerinin İncelenmesi: Bitlis İli Örneği

Nezahat ERGİN*, Abdurahman TAŞTAN*

**Bitlis Eren University, Bitlis, Turkey*

Öz

Bu araştırmada, ilköğretim ikinci kademe olarak adlandırılan 6, 7,8 ve 9. sınıflardan 6, 7 ve 8. sınıflara giden öğrencilerde spor yapma durumlarına göre sosyal kaygı ve problem çözme düzeylerinin karşılaştırılması yapılmak istenmiştir. Araştırma Bitlis ilinde faaliyetlerine devam iki ilköğretim okulda yapılmıştır. Yaşları 10-15 olan 180 kız, 173 erkek toplamda 353 öğrenci örneklem grubunu oluşturmaktadır. Veri tabanlarından gerekli literatür araştırması yapıldıktan sonra araştırmacı tarafından kişisel bilgi formu oluşturulmuştur. Bunun yanında öğrencilere Heppner ve Peterson tarafından (1982) geliştirilen Problem Çözme Envanteri ve Aydın ve Tekin Sav Sütçü (2007) tarafından geliştirilen Sosyal Kaygı Ölçeği uygulanmıştır.

Bulgular cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde sosyal kaygı puanlarında anlamlı bir fark bulunamamışken problem çözme düzeylerinde $p<,002$ düzeyinde anlamlı fark tespit edilmiştir. Bu duruma göre kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha yüksek problem çözme becerisi olduğu söylenebilir. Spor yapma değişkenine göre yapılan karşılaştırmalarda sosyal kaygı puanları arasında $p<,001$ düzeyinde anlamlı fark bulunurken problem çözme düzeyleri arasında $p<,05$ düzeyinde anlamlı fark tespit edilmiştir. Bu duruma göre düzenli spor yapan öğrencilerin spor yapmayan öğrencilere göre daha düşük sosyal kaygılı ve daha yüksek problem çözme becerisine sahip olduğu söylenebilir. Anne eğitim durumu, baba eğitim durumu ve spor dalı değişkenlerine göre istatistiki açıdan anlamlı bir sonuca ulaşılamamıştır.

Anahtar Kelimeler: *İlköğretim, problem çözme, sosyal kaygı, sporcu, öğrenci*

Investigation of Social Anxiety and Problem Solving Ability Levels of Second Levelled Primary Education Students According to the State of Sports: Sample of Bitlis Province

Abstract

In this study it is aimed to compare social anxiety and problem solving ability levels of 6th, 7th, 8th class students of primary level. Study performed in Bitlis city at two primary school. Samples include 10-15 aged 173 male and 180 female students. Subsequent to data base and literature studies, personal information form composed by the researcher. Data collected by Problem Solving Inventory by Heppner and Peterson 1982, and Social Anxiety Scale by Aydın and Tekin Sav Sütçü 2007. Findings didn't show a meaningful difference between gender and social anxiety scores but $p<,002$ levelled a meaningful difference between problem solving ability levels is found. According to this it is clear that female students have higher problem solving abilities than males. While there is a $p<,001$ levelled meaningful difference between state of sports and social anxiety scores, $p<,05$ levelled meaningful difference found between solving problem abilities too. Up to those findings it is possible that students doing sport regularly have lower social anxiety and higher problem solving abilities. Education level of mother and father and brach of sport variables statistically didn't Show any meaninful results.

Keywords: *Primary education, solving problem, social anxiety, sportmen, student.*

GİRİŞ

Kaygı genel anlamda tehdit edici bir durum karşısında birey tarafından hissedilen huzursuzluk ve endişe durumu olarak tanımlanmaktadır (Scovel 1991). Olumsuz yönlerine rağmen kaygının organizmayı uyarıcı, koruyucu ve motive edici özellikleri de vardır. Sosyal kaygıyı, diğer kaygılardan farklı yapan özellik, hayali veya gerçek ortamlarda, kişiler arası değerlendirilmenin olması ya da olma olasılığının bulunmasıdır. Bu nedenle sosyal kaygı, "değerlendirilme kaygısı" olarak da isimlendirilebilir. Sosyal kaygı, yalnız kişinin başkaları tarafından nasıl algılandığı ve değerlendirildiği ile ilgili olarak oluşmaz, aynı zamanda değerlendirilme olasılığının varlığı da buna neden olmaktadır (Beck ve Emery, 1985).

Karacan ve arkadaşlarına (1996) göre, birçok nedenden dolayı kişi kendini kaygılı hissedebilir. Kaygıya yol açan uyarı, sosyal bir ortamda utanmaya neden olduğunda, sosyal kaygı üzerinde durulmalıdır. Sosyal kaygı, toplum içinde konuşma, yemek yeme, birileriyle tanıştırılma gibi bir ya da genel olarak hemen tüm sosyal ortamlardan kaçınma şeklinde ortaya çıkmaktadır. Kişi böyle durumlarda, başkaları tarafından dikkatle izlendiği ve incelenip değerlendirildiği duygusu içindedir. Sosyal kaygı ile kendine güven duygusu arasında negatif bir ilişki vardır. Kendine güvenin düşük olmasının öncelikli nedeni, ailenin veya arkadaşlarının kabul edici veya reddedici olmasıyla ilgilidir. Kabul edici ve sevgi dolu aileler kendine güveni olan çocuklar yetiştirirken, aşırı derecede otoriter, sert ya da hoşgörüsüz ailelerse, kendine güveni düşük çocuklar yetiştirmektedir (Leary ve Kowalski, 1995).

Problem, bir kimsenin istenilen hedefine ulaşmak amacıyla topladığı mevcut güçlüklerinin karşısına çıkan engel olarak ifade edilmektedir (Bingham, 1983). Böyle bir durumda ortaya çıkan yeni problem ise, engeli aşmanın en uygun yolunu bulmaktır (Morgan, 1982). Günlük yaşantılarında insanlar problem çözmeye yönelik pek çok durumla karşılaşmaktadırlar. İnsanların günlük yaşantılarındaki problemlerine genellikle kişisel deneyimlerine, geleneklere veya otorite figürlerine başvurarak çözüm aradıkları görülmektedir (Karasar, 2005). Problem çözüme çocukluktan itibaren öğrenilmekte, okul yıllarında ise problem çözüme becerileri geliştirilmektedir (Miller ve Nunn, 2001).

Spor yapan bireyler, herhangi bir problemle karşılaştıklarında, soyut düşünce (problem çözüme düşüncesi) yolu ile tecrübeye bağlı olarak ortaya çıkmış düşünme şemalarını esas alarak problemleri çözmeye çalışmaktadırlar. Problem çözüme düşüncesi sayesinde sporcu, kendi mevcut yetenek ve becerilerini amacına yönelik olarak kullanabilir (Baumann, 1994).

YÖNTEM

Çalışma Grubu

Araştırma Bitlis ilinde faaliyetlerine devam eden iki ilköğretim okulunda yapılmıştır. Yaşları 10-15 olan 180 kız, 173 erkek toplamda 353 öğrenci örneklem grubunu oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Veri tabanlarından gerekli literatür araştırması yapıldıktan sonra araştırmacı tarafından kişisel bilgi formu oluşturulmuştur. Bunun yanında öğrencilere Heppner ve Peterson tarafından (1982) geliştirilen Problem Çözme Envanteri ile Aydın ve Tekin Sav Sütçü (2007) tarafından geliştirilen Sosyal Kaygı Ölçeği uygulanmıştır. Problem Çözme Envanteri Türkçe'ye Şahin, Şahin ve Heppner (1993) tarafından uyarlanmıştır.

Verilerin Analizi

Verilerin çözümlenmesi SPSS 23,0 paket programında yapılmıştır. Tanımlayıcı istatistiklere ait aritmetik ortalama (\bar{X}), standart sapma (SS), frekans (N) ve yüzde (%)

değerleri verilmiştir. Verilerin normal ve homojen dağılım gösterip göstermediği incelenmiş, Skewness ve Kurtosis basıklık çarpıklık değerlerine de bakılarak uygun parametrik testler uygulanmıştır.

BULGULAR

Tüm değişkenlere göre sosyal kaygı ve problem çözme durumu puanlarının karşılaştırması tek bir tabloda gösterilmiş, anlamlı sonuç tespit edilen p değerleri de kalın ve yana yatık şekilde işaret edilmiştir.

Tablo 1. Cinsiyet Değişkenine Göre Yapılan Analizler

	Cinsiyet	N	\bar{X}	SS	p
SK	Kadın	180	39,83	11,490	,069
	Erkek	173	42,10	11,994	
PÇD	Kadın	180	101,54	16,409	,002
	Erkek	173	95,75	18,365	

Bulgular cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde sosyal kaygı (SK) puanlarında anlamlı bir fark bulunamamışken problem çözme düzeylerinde (PÇD) $p < ,005$ düzeyinde anlamlı fark tespit edilmiştir.

Tablo 2. Spor Yapma Değişkenine Göre Yapılan Analizler

	Spor Yapma Durumu	N	\bar{X}	SS	p
SK	Evet	211	41,14	10,965	,000
	Hayır	74	46,13	13,105	
PCD	Evet	211	99,34	16,979	,042
	Hayır	74	82,64	11,384	

Spor yapma değişkenine göre yapılan karşılaştırmalarda sosyal kaygı puanları arasında $p < ,001$ düzeyinde, problem çözme düzeyleri arasında $p < ,05$ düzeyinde anlamlı fark tespit edilmiştir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu çalışmanın sonuçlarına göre araştırma kapsamındaki örneklem grubunda kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha yüksek problem çözme becerisi olduğu söylenebilir. Serin ve Derin'in (2008) çalışmasında da kızların erkek öğrencilere göre PÇB puan ortalamaları yüksek bulunmuş ve aralarında anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Yapılan bazı çalışma sonuçları bu sonucu desteklerken (Katkat, Mızrak, 2003; Pakaslahti, 2002; Ferah, 2000) bazı çalışmalarda ise farklı sonuçlar bulunmuştur.

Cinsiyet değişkenine göre sosyal kaygı (SK) puanlarında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir. Sosyal kaygı ve cinsiyeti ele alan benzer çalışmalarda da sosyal kaygı düzeyinin cinsiyete göre değişmediği görülmüştür (Baltacı, 2010; Eren Gümüş, 1997; Erkan, 2002; Mehtalia ve Vankar, 2004; Teachmann ve Allen, 2007; Ümmet, 2007).

Ayrıca düzenli spor yapan öğrencilerin spor yapmayan öğrencilere göre daha düşük sosyal kaygılı ve daha yüksek problem çözme becerisine sahip olduğu söylenebilir. Spor yapmayan öğrencilerin puanlarını, spor yapan öğrencilerin oranlarına oranla daha yüksek bulunmuştur. Bu durum, spor yapmayan öğrencilerin, spor yapan öğrencilere oranla problem çözmeye daha kaçınan bir yaklaşım sergilediklerini göstermektedir. Bu sonuç, yapılan spor faaliyetlerinin bireylerin problem çözme becerilerini olumlu yönde etkilediği şeklinde yorumlanabilir. Barut ve Yılmaz (2000), Çağlayan vd. (2008), Karabulut (2009)

yapmış oldukları çalışmalarda, yapılan spor faaliyetlerinin problem çözme becerilerini olumlu yönde etkilediğini tespit etmiştir. Bu çalışmalar araştırma bulgularını desteklemektedir.

Anne eğitim durumu, baba eğitim durumu ve spor dalı değişkenlerine göre istatistiki açıdan anlamlı bir sonuca ulaşılamamıştır.

Çalışmadaki bulgular dikkate alındığında özellikle cinsiyet ve yaş değişkenine göre bulunan farklılıklar PÇE ve SK'nın ölçüt geçerliği hakkında önemli kanıtlar oluşturduğu söylenebilir.

KAYNAKLAR

Aydın, A. & Tekinsav-Sütçü, S. (2007). Ergenler İçin Sosyal Kaygı Ölçeğinin (ESKÖ) Geçerlik ve Güvenirliğin İncelenmesi. *Çocuk, Gençlik ve Ruh Sağlığı Dergisi*, 14 (2), 79-89.

Baltacı, Ö. (2010). Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Kaygı, Sosyal Destek ve Problem Çözme Yaklaşımları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Barut, Y., & Yılmaz, M. (2000). Beden Eğitimi ve Spor Bölümüne ve Eğitim Fakültesine Devam Eden Öğrencilerin Problem Çözme Becerilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. Uluslararası 1. Spor Bilimleri Kongresi Bildiriler Kitabı; (sf. 26-27); Ankara

Baumann S. (1994). Uygulamalı Spor Psikolojisi. Çev: İkizler, C., Özcan, A.Ö. Alfa Basım Yayın Dağıtım. İstanbul.

Beck, A. T. & Emery, G. (1985). *Anxiety Disorders and Phobias: A Cognitive Perspective*, New York: Basic Books.

Bingham, A. (1983). Çocuklarda problem çözme yeteneklerinin geliştirilmesi. Çev.: Dr. A. Ferhan Oğuzkan, Dördüncü Baskı, MEB Basımevi, İstanbul.

Çağlayan, H.S., Taşğın, Ö. & Yıldız, Ö. (2008). Spor Yapan Lise Öğrencilerinin Problem Çözme Becerilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*. 2 (1)

Eren Gümüş, A. (1997). Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Kaygı Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Erkan, Z. (2002). Ergenlerin Sosyal Kaygı Düzeyleri, Ana-Baba Tutumları ve Ailede Görülen Risk Faktörleri Üzerinde Bir Çalışma. Doktora Tezi. Çukurova Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Ferah, D. (2000). Kara Harp Okulu öğrencilerinin problem çözme becerilerini algılamalarının ve problem çözme yaklaşım biçimlerinin cinsiyet, sınıf, akademik başarı ve liderlik yapma açısından incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, Hacettepe Üniversitesi.

Heppner, P. P., & Peterson, C. H. (1982). The development and implications of a personal problem solving inventory. *Journal of Counseling Psychology*, 29 66-75.

Karabulut, E. O. (2009). Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü Öğrencilerinin Problem Çözme Becerileri ile Kişilik Özelliklerinin Bazı Değişkenler Bakımından Belirlenmesi ve Karşılaştırılması (Ahi Evran ve Gazi Üniversitesi Örneği) Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi.

Karacan, E., Şenol, S. & Şener, Ş. (1996). "Çocukluk ve Ergenlik Çağında Sosyal Fobi," 3P Dergisi, 4 (ek-1), 28-34.

Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar, İlkeler ve Teknikler.*, Ankara: Nobel Yayıncılık.

Katkat, D. & Mızrak, O. (2003). Öğretmen adaylarının pedagojik eğitimlerinin problem çözme becerilerine etkisi. *Milli Eğitim Dergisi*, 158.

Leary, M. R. & Kowalski, R. M. (1990). "Impression Management: A Literature Review and Two-Component Model," *Psychological Bulletin*, 10 (1), 34-47.

Mehtalia, K. V. & Vankar, G. K. (2004). Social Anxiety in Adolescents. *Indian Journal of Psychiatry*, 46 (3), 221-227

Miller, M. & Nunn, G. D. (2001). Using group discussions to improve social problem-solving and learning. *Education (Chula Vista, Calif)*, 121, 470-475.

Morgan, C. T. (1982). *Psikolojiye giriş*. Çev.: Arıcı H. ve ark., Meteksan, Ankara.

Pakaslahti, L. (2002). Relationships between adolescent prosocial problem-solving strategies, prosocial problem-solving strategies, prosocial behaviour, and social acceptance. *International Journal of Behavioral Development*, 26(2):137-144.

Scovel, T. (1991). "The Effect of Affect on Foreign Language Learning: A Review of The Anxiety Research in" E.K. Horwitz and D.J. Young, *Language Anxiety*, 101-108. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.

Serin, N. B. & Derin, R. (2008). İlköğretim öğrencilerinin kişilerarası problem çözme becerisi algıları ve denetim odağı düzeylerini etkileyen faktörler. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 5(1): 1-18.

Şahin, N., Şahin, H. H., & Heppner, P. P. (1993). "Psychometric Properties of the Problem Solving Inventory in a Group of Turkish University Studies". *Cognitive Therapy Research*, 17, 379-396.

Teachman, B. A. ve Allen, J. P. (2007). Development of Social Anxiety: Social Interaction Predictors of Implicit and Explicit Fear of Negative Evaluation. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 35: 63-78.

Ümmet, D. (2007). *Üniversite Öğrencilerinde Sosyal Kaygının Cinsiyet Roller ve Aile Ortamı Bağlamında İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.